

בס"ד, ח' אייר התשפ"ו

מנחות ק"ד – נסכי יין ושמן בנדבה, שותפות במנחה, ונדרים לא ברורים

שאלות:

1. אילן הביא נדבה של 11 לוגים יין לבית המקדש מה עושים עם זה?

התנדבות נסכי יין (משנה וגמרא)

המשנה והגמרא דנות בשיעורי היין שאדם יכול להביא כנדבה בפני עצמה (ללא קרבן בהמה), הכלל הוא שכמות הלוגים של יין שאדם יכול להביא בנדבה, צריכה להיות מספר שמתחלק ללא שארית לכפולות של שלושה לוגים (נסכי כבש), ארבעה לוגים (נסכי איל) ושישה לוגים (נסכי פר). הסיבה היא שהאפשרות להתנדב נסכים בפני עצמם נלמדת מפרשת מנחת הנסכים (מהמילה "אזרח"). ולכן,

- אסור להתנדב: לוג אחד, שניים או חמישה לוגים. כי אין קרבנות עם נסכים בשיעור כזה.
- מותר להתנדב: שלושה לוגים (כנגד כבש), ארבעה (כנגד איל) ושישה (כנגד פר). וגם מששה ולמעלה: מותר להתנדב כל מספר, כיוון שכל מספר מעל שש ניתן לפרק לצירופים של נסכי בהמות. למשל: 7 לוגים (3+4), 8 לוגים (4+4), וכן הלאה.
- הגמרא מסתפקת: אם אדם התנדב חמישה לוגים, האם הנדר חל?
  - אם "אין קבע לנסכים" – האדם יכול להקריב ארבעה לוגים (כמו של איל), והלוג החמישי שנשאר יהיה נדבה למקדש לשופרות, או שיצטרף עם עוד שני לוגים לנסכי ציבור.
  - אם "יש קבע לנסכים" – הנדר נחשב ליחידה אחת סגורה, ומכיוון שאין קרבן של חמישה לוגים, היין לא יוקרב עד שהאדם ישלים לשיעור תקין.
- אביי מנסה להוכיח מהמשנה בשקלים שמונה את השופרות שבמקדש שלתוכם היו מכניסים את השקלים. ששה מהם היו לנדבה לכל מיני מותרות שנשאר. למשל ממעות שהופרשו לקרבן שנקנה יותר בזול, שלוקחים מהם עולות לקיץ המזבח, ומותר נסכים לא מופיע שם, סימן שיש קבע לנסכים ואין מותרות מנסכי נדבה.
- הגמרא דוחה את ההוכחה כי מותר נסכים הוא שונה, נסכים הם מאד שכיחים והם מוקרבים כל הזמן עם הרבה קרבנות, אז מיד אפשר להצמיד את המותר הזה עם מותר אחר ולצרף ביחד לנסכי קרבנות ציבור, ולא צריך למכור ולהכניס את התמורה לשופר.
- רבא מביא ברייתא שלומדת מהמילה המיותרת 'אזרח' (בפסוק 'כל האזרח יעשה ככה את אלה') בפרשת נסכים, שאפשר להתנדב נסכים בפני עצמם והמינימום הוא שלשה נסכי כבש. ומהמילה 'יהיה' בפסוק 'חצי ההין יהיה', הוא לומד שאפשר להוסיף ולהתנדב נסכים גם בשיעורים לא מדויקים לקרבן אחד אבל גדולים משלושה לוגים.
- ומכאן הוא מוכיח למסקנה ש"אין קבע לנסכים" – רב אשי הקשה שמשנתינו אמרה שלא מביאים חמישה לוגים. הגמרא מתרצת שהמשנה מתכוונת שלכתחילה לא יתנדבו חמישה כדי שלא להביא מראש למצב של "מותר" (שאריות).
- אביי שואל: אם נניח שיש קבע לנסכים, מה הדין באדם שנדר 11 לוגים?

- מצד אחד: אולי הוא התכוון דווקא לשיעור של שני פרים (12 לוג) שהם מאותו המין, ואז ה-11 חסרים ולא יכולים ליקרב. מצד שני: אולי הוא התכוון לצירוף של שני אילים וכבש אחד (11=4+4+3)? והגמרא נשאת ב"תיקו".
- 2. אביגדור רוצה להביא מנחה ביחד עם צבי, זה אפשרי?

התנדבות שמן ושותפות במנחה

המשנה והגמרא דנות בנדבת שמן ובאפשרות של שותפות בקרבנות המנחה:

- **רבי עקיבא**: סובר שמתנדבים יין לנסכים בפני עצמו ללא סולת ושמן, והיין נשפך לשיתין דרך המזבח. ולא מתנדבין שמן בפני עצמו. הסיבה היא: שיין קרב בנסכים כשהוא לבדו (נשפך לספלים), אבל שמן בקרבנות תמיד מעורב עם הסולת, ולכן אין לו תקדים כקרבן עצמאי של שמן לבד.
- **רבי טרפון**: חולק שניתן להתנדב שמן לבדו (הכהן קומץ ממנו ומקטיר את הקומץ). הוא לומד את זה בהיקש ליין: כמו שיין בא כחובה ובא כנדבה, כמו שראינו במשנה הקודמת, ככה גם השמן.
- **רבא** מדייק ששניהם מסכימים שאפשר להתנדב מנחת נסכים מעורבת, של סולת ושמן וגם יין, ללא קרבן, החידוש הוא, שלמרות שכשאדם מתנדב סתם מנחה, הוא צריך להביא אחת מחמש מנחות הנדבה. אם הוא אומר במפורש שהוא מתנדב מנחת נסכים, הוא יכול להביאה בפני עצמה.
- המשנה **אומרת** ששני אנשים לא יכולים להשתתף יחד בהבאת "עשרון" אחד של מנחה. לעומת זאת, שותפים יכולים להביא יחד קרבנות בהמה (עולה ושלמים) ואפילו עוף אחד.
  - הגמרא **שואלת** למה במנחה נאסרה השותפות? ומגיעה למסקנה שבמנחה נאמר בתורה "**וּנְפֹשׁ כִּי תִקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה**". המילה "נפש" (בלשון יחיד) מלמדת, שהמנחה חייבת לבוא מאדם אחד בלבד.
  - **רבי יצחק מסביר** שהתורה בחרה להשתמש במילה "נפש" דווקא במנחה: מכיוון שדרכו של העני להביא מנחה (שאינו לו כסף לבהמות), הקדוש ברוך הוא מעריך את הקרבן הדל הזה ומחשיב לו כאילו הקריב את נפשו לפניו.
  - **רבי יצחק מוסיף** משל על חמשת סוגי המנחה (סולת, מחבת, מרחשת, חלות ורקיקין): למלך שהיה לו אוהב עני שהכין לו סעודה. המלך ביקש ממנו להכין לו חמישה סוגי תבשילים קטנים (מטוגנים) כדי להרבות לו את ההנאה והחשיבות של הסעודה, למרות דלות המרכיבים.

הדרן עלך המנחות והנסכים

- 3. שחר לא זוכר כמה עשרונים הוא נדר למנחה, מה הוא צריך לעשות?

נדרים לא ברורים (פרק 13)

המשנה והגמרא בתחילת הפרק דנות באדם שנדר להביא מנחה, אבל לשון נדרו הייתה סתומה או שהוא שכח את הפרטים המדויקים שעליהם התחייב בשעת הנדר:

- אם הוא אמר "עשרון" – מביא עשרון אחד. אמר "עשרונות" – מביא שני עשרונים (מיעוט רבים הוא שניים). ואם אמר 'מנחה' או 'מנחות', צריך להביא מנחה אחת או שתיים בהתאמה. ואם אמר 'מין מנחות', צריך להביא שתיים מאותו סוג.
  - אם אמר "פירשתי כמה עשרונים אביא, ואני לא יודע כמה" – צריך להביא מנחה של 60 עשרונים. כי זה שיעור המקסימלי שאפשר להביא בכלי אחד, ובמנחה הזו הוא בוודאות כולל את מה שנדר (ואם נדר פחות – השאר נחשב כנדבה).
  - אם הוא אמר פירשתי מנחה ואני לא יודע איזו, צריך להביא את כל חמשת הסוגים.
  - המשנה מביאה מחלוקת במקרה שאדם אמר "פירשתי מנחה של מספר עשרונים **בכלי אחד** ושכחתי כמה":
  - **תנא קמא**: אומר שיביא מנחה אחת של 60 עשרונים בכלי אחד. (והמותר יהיה לנדבה)
  - **רבי**: מחמיר וסובר שעליו להביא 60 מנחות נפרדות (מנחה של עשרון אחד, מנחה של שניים... ועד מנחה של 60). לדעת **רבי**, "קביעותא דמנא מילתא" (הכלי הוא חלק מהותי מהנדר). ואם הוא נדר מנחה של 10 בכלי אחד, והביא 60 בכלי אחד – הוא לא קיים את נדרו כי זה נחשב מנחה יתירה.
  - **חזקיה**: סובר שה**תנא קמא** במשנה (שאמר להביא 60 עשרונים בכלי אחד) הוא לא **רבי**, כי **רבי** תמיד מחייב להביא את כל האפשרויות בנפרד.
  - **רבי יוחנן**: חולק ואומר **שתנא קמא** יכול להיות **רבי**. ההבדל הוא האם האדם פירש בנדרו שהוא יביא את העשרונים **בכלי אחד** (אז **רבי** מחייב 60 מנחות נפרדות), אבל אם נדר מספר עשרונים סתם אפילו בהרבה כלים אז גם **רבי** יודה שדי בהבאת 60 עשרונים ב-60 כלים קטנים.
  - המשנה מביאה גם מחלוקת כשאדם אמר "הרי עלי מנחה" ולא פירש סוג:
    - **תנא קמא**: אומר שיביא איזו מנחה שירצה מחמשת המינים.
    - **רבי יהודה**: אומר שיביא מנחת סולת, שהיא ה"מיוחדת", הברייתא מפרשת שהכוונה היא, שהיא הראשונה שמופיעה בפרשת המנחות.
  - הגמרא **מקשה**: אם הולכים לפי סדר הפסוקים בתורה, הרי שהנודר "עולה" סתם, צריך להביא פר (בן בקר) שמופיע ראשון בפרשת ויקרא. אבל המשנה לקמן בדף קז אומרת שהנודר עולה סתם מביא כבש (שהוא הזול ביותר)! ושם **רבי יהודה** לא חולק!
- הגמרא תמשיך לדון בנושא הזה בדף הבא.